

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 maja 2024 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie IV Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący:	sędzia Artur Grajewski
Protokolant:	sekr. sąd. Anna Kozłowska

po rozpoznaniu w dniu 6 maja 2024 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa K. G. i Ł. G.

przeciwko (...) Bankowi Spółdzielczemu w Ł.

o zapłatę i ustalenie

1. oddała powództwo główne i ewentualne.
2. zasądza od powodów K. G. i Ł. G. solidarnie na rzecz pozwanego (...) Banku Spółdzielczego w Ł. kwotę 5.417 zł (pięć tysięcy czterysta siedemnaście złotych) wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od uprawomocnienia się niniejszego orzeczenia do dnia zapłaty tytułem zwrotu kosztów procesu.

sędzia Artur Grajewski

Sygn. akt **IV C 1097/23**

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 25 października 2022 r. (data stempla pocztowego) powodowie K. G. i Ł. G. wnieśli o zasądzenie od pozwanego na rzecz powodów solidarnie kwoty 134.748,81 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od dnia wniesienia powództwa do dnia zapłaty oraz ustalenie, że postanowienia umowy kredytu mieszkaniowego z dnia

14 września 2016 r. nr (...), tj. § 6 ust. 1 pkt. 1, § 6 ust. 3 w zakresie zastosowania wskaźnika WIBOR 3M - stanowią niedozwolone postanowienia umowne i nie wiążą powodów. Ewentualnie wnieśli o zasądzenie od pozwanego kwoty 55.657,86 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od dnia wniesienia powództwa do dnia zapłaty oraz ustalenie, że postanowienia umowy kredytu mieszkaniowego, tj. § 6 ust. 1 pkt. 1, § 6 ust. 3 w zakresie zastosowania wskaźnika WIBOR 3M – są nieważne od chwili zawarcia umowy. Domagali się także zasądzenia od pozwanego kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych w czterokrotności wysokości powiększonej o podatek VAT, wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się orzeczenia do dnia zapłaty.

W uzasadnieniu powodowie wskazali, że pozwany nie przekazał w sposób rzetelny, zrozumiały i wyczerpujący informacji dotyczących ryzyk związanych ze zmiennym oprocentowaniem kredytu, a także sposobu ustalania WIBORu, w tym zagadnień związanych z jego wyliczaniem oraz udziałem samych banków oraz pozwanego w tym procesie. Skutkowało to tym, że w momencie zawierania umowy, powodowie nie byli w pełni świadomi, na co się godzą. Zmienne oprocentowanie umowy zostało przedstawione przez pozwanego jako najkorzystniejsze, a sam wskaźnik WIBOR 3M został przedstawiony jako stopa zmiennego oprocentowania używana standardowo we wszystkich umowach. Powodowie wskazali,

że postanowienia dotyczące ustalania oprocentowania kredytu, stanowią klauzule abuzywne, w umowie nie określono precyzyjnie zasad i metod ustalania wartości oprocentowania, nie przedstawiono im oferty kredytu ze stałą stopą procentową,

nie pouczono o ryzyku zmiennej stopy procentowej. (pozew – k.2-14).

W odpowiedzi na pozew z dnia 8 stycznia 2024 r. (data prezentaty) pozwany (...) Bank Spółdzielczy w Ł. wniósł o oddalenie powództwa

w całości jako niezasadnego oraz o zasądzenie solidarnie od powodów na rzecz pozwanego kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych równych czterokrotności wysokości stawki wynikającej z powszechnie obowiązujących przepisów prawa, powiększonej o należny podatek VAT, wraz z odsetkami ustawowymi.

W uzasadnieniu swojego stanowiska, bank wskazał, że nie uznaje powództwa. Zdaniem pozwanego klauzula oprocentowania zmiennego, zastosowana w umowie z powodami, odpowiada prawu i nie jest abuzywna. Nie zachodzą także jakiegokolwiek podstawy do unieważnienia którychkolwiek postanowień umownych związanych z zastosowaniem wskaźnika WIBOR 3M. Wszystkie twierdzenia i zarzuty powodów zmierzające do podważenia zasadności, legalności i możliwości zastosowania wskaźnika WIBOR 3M w umowie kredytowej są niezasadne i nieudowodnione lub oparte na nieprawdziwych, względnie niezasadnych twierdzeniach. (odpowiedź na pozew – k.109).

Sąd ustalił, co następuje:

W dniu 25 sierpnia 2016 r. K. G. i Ł. G. złożyli wniosek o udzielenie kredytu mieszkaniowego (...), w którym kwotę kredytu określili na 476.000,00 zł, a okres kredytu na 360 miesięcy. Celem kredytowania było nabycie prawa własności nieruchomości (lokalu mieszkalnego lub domu jednorodzinnego) na rynku pierwotnym/wtórny. (dowód: wniosek – k.142-144v).

W dniu 14 września 2016 r. K. G. i Ł. G. zawarli

z (...) Bankiem Spółdzielczym w Ł. umowę kredytu mieszkaniowego (...) nr (...).

Bank udzielił Kredytobiorcom, na wniosek z dnia 25.08.2016 r., kredytu

w kwocie 476.000,00 zł, na zakup domu jednorodzinnego położonego w Ł. przy ul. (...), na okres 360 miesięcy, na warunkach określonych

w umowie kredytu oraz Regulaminie kredytowania osób fizycznych w ramach kredytów hipotecznych w M. Banku. Kredytobiorca zobowiązał się do spłaty kredytu wraz z odsetkami oraz opłatami i prowizjami wynikającymi z umowy kredytu w oznaczonych terminach spłaty oraz wywiązania się z pozostałych postanowień umowy kredytu. (dowód: §1 ust. 1 i §2 ust. 1, 2 i 5 umowy - k. 23).

Kredyt oprocentowany był według zmiennej stopy procentowej, stanowiącej sumę stopy referencyjnej Banku i marży Banku, ustalanej na okresy 3-miesięczne przy zastosowaniu następujących zasad: stopą referencyjną Banku miała być stawka WIBOR 3M, obliczona, jako średnia arytmetyczna z miesiąca poprzedzającego okres jej obowiązywania; wysokość marży Banku miała być stała w całym okresie kredytowania; okresy miesięczne, w których obowiązywać miała ustalona wysokość stopy procentowej, odpowiadać miała kwartałom kalendarzowym; pierwszy okres obowiązywania ustalonej stopy oprocentowania rozpoczynać się miał z dniem uruchomienia kredytu, a kończyć z ostatnim dniem kwartału kalendarzowego,

w którym nastąpiło uruchomienie kredytu; kolejne okresy obowiązywania nowych stóp procentowych rozpoczynać się miały pierwszego dnia kolejnego kwartału kalendarzowego (odsetki po zmianie oprocentowania naliczane miały być są od pierwszego dnia miesiąca); ostatni okres obowiązywania ustalonej stopy oprocentowania rozpoczynać się miał z pierwszym dniem kwartału kalendarzowego, w którym przypadał ostateczny termin spłaty kredytu, a kończyć się miał z dniem poprzedzającym ostateczny termin spłaty tego kredytu. Bank naliczać miał odsetki od wykorzystanego kredytu przyjmując rzeczywistą liczbę dni w miesiącu i w roku. Oprocentowanie kredytu wynosiło 4,49 % w stosunku rocznym, co stanowiło sumę stopy referencyjnej WIBOR 3M dla PLN obowiązującej w dniu sporządzenia Umowy kredytu (1,69%) oraz marży w wysokości 2,8 p.p., stałej w całym okresie kredytowania, z zastrzeżeniem § 10 ust. 5. O zmianie stopy procentowej Bank każdorazowo powiadamiać miał na trwałym nośniku,

w szczególności na piśmie lub drogą elektroniczną Kredytobiorcę i inne osoby będące dłużnikami Banku z tytułu zabezpieczenia kredytu. Kredytobiorca miał ponosić ryzyko zmian stóp procentowych, co stanowiło, że w przypadku zmiany WIBOR 3M miało się zmienić oprocentowanie kredytu i wówczas zmienić się miała wysokość miesięcznej raty odsetkowej/kapitałowo-odsetkowej. W związku

z zaciągnięciem kredytu oprocentowanego według zmiennej stopy procentowej, Kredytobiorca oświadczył, że jest mu znane oraz zostało mu wyjaśnione przez Bank ryzyko zmiany stopy procentowej. Kredytobiorca wyraził zgodę na ponoszenie przez siebie tego ryzyka i jest świadom jego ponoszenia. (dowód: §6 ust.1-3, 6, 8-9 umowy – k.24)

Kredyt miał być spłacany w 360 ratach miesięcznych począwszy od następnego miesiąca po uruchomieniu ostatniej transzy kredytu, w tym 4 raty obejmujące odsetki w okresie karencji spłaty kredytu oraz 356 rat równych. Data pierwszej spłaty raty kapitałowej przypadać miała najwcześniej w następnym miesiącu kalendarzowym po dacie wypłaty ostatniej transzy kredytu. Należne od Kredytobiorcy raty kapitałowo-odsetkowe lub odsetkowe miały być spłacane w 15-tym dniu miesiąca, począwszy od miesiąca następującego po pierwszej wypłacie środków z kredytu. (dowód: §7 ust.2-3, 5 umowy – k.24)

Od niespłaconej kwoty kredytu/raty odsetkowej/kapitałowo-odsetkowej kredytu Bank miał naliczać odsetki za opóźnienie w wysokości dwukrotności odsetek ustawowych za opóźnienie w stosunku rocznym. W dniu podpisania Umowy oprocentowanie to wynosiło: 14,00 % w stosunku rocznym. Odsetki ustawowe za opóźnienie były równe wysokości sumy stopy referencyjnej Narodowego Banku Polskiego w wysokości 15,5 p.p. Wysokość oprocentowania za opóźnienie ulegała zmianie każdorazowo w przypadku zmiany wysokości stopy referencyjnej ogłaszanej przez Narodowy Bank Polski. Wysokość odsetek ustawowych za opóźnienie miała być ogłaszana przez Ministra Sprawiedliwości

w drodze obwieszczenia w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski”. W przypadku zmian oprocentowania, o którym mowa w ust. 6, Bank niezwłocznie miał poinformować Kredytobiorcę oraz inne osoby będące dłużnikami Banku z tytułu zabezpieczenia kredytu, na trwałym nośniku,

w szczególności na piśmie lub drogą elektroniczną. Zmiana wysokości oprocentowania dla zadłużenia przeterminowanego spowodowana zmianą wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie, której mowa w ust. 6 nie powodowały konieczności sporządzania aneksu do Umowy kredytu i miały zastosowanie od dnia wejścia w życie zmiany. (dowód: §8 ust. 4-8 umowy – k.25v)

Bank poinformował powodów, że całkowita kwota do zapłaty, na dzień zawarcia umowy, wynosiła 903.941,91 zł, całkowity koszt kredytu, na dzień sporządzenia umowy, wynosił 5,07%, a szacunkowy łączny koszt odsetek wynosił 391.656,91 zł. (dowód: §11 ust. 3 pkt. 1-3 umowy – k.25)

Wraz z podpisaniem umowy powodowie podpisali oświadczenie dotyczące kredytów oprocentowanych zmienną stopą procentową, w którym to powodowie oświadczyli, że zostali poinformowani przez pracownika Banku o ponoszeniu ryzyka zmiany stopy procentowej w związku z zaciągnięciem kredytu o zmiennym oprocentowaniu oraz o możliwości wzrostu kosztu tego kredytu w przypadku wzrostu oprocentowania kredytu, oraz że są oni świadomi ponoszenia ryzyka zmiany stopy procentowej, na podstawie uzyskanych informacji i symulacji spłat przedstawionych w piśmie wnioskowanego kredytu dla następujących stóp procentowanych 4,49%, 4,54%, 8,49% i świadomie zaciągnęli kredyt o zmiennej stopie procentowej. Nadto oświadczyli, że przedstawiono im w formie pisemnej:

-różnice pomiędzy wysokością maksymalnej zdolności kredytowej,
a wysokością maksymalnej zdolności kredytowej uzyskanej w oparciu o 25-letni okres kredytowania;

-różnice pomiędzy wysokością raty spłaty uzyskanych dzięki wydłużeniu okresu kredytowania powyżej 25 lat, a wysokością raty spłaty uzyskanych w oparciu o 25-letni okres kredytowania;

-różnice w całkowitym koszcie kredytu (odsetkowym i innym) pomiędzy kredytem zaciąganym na planowany okres spłaty (przekraczający 25 lat), a kredytem udzielonym na okres 25 lat.

Również oświadczyli, że otrzymali od banku wszelkie informacje niezbędne do podjęcia decyzji w zakresie zaciąganego zobowiązania kredytowego, uzyskali od pracownika banku wszystkie wyjaśnienia do zgłaszanych wątpliwości, poinformowano ich o podwyższonym ryzyku tego produktu oraz niekorzystnym wpływie na możliwość realizacji większych wydatków.

Zaciągając zobowiązanie kredytowe kredytobiorcy mieli pełną świadomość ryzyka z nim związanego.

Do podpisanego oświadczenia dołączona była symulacja kredytu w kwocie 476.000,00 zł, z liczbą rat i aktualnym oprocentowaniem 4,49%. Koszty kredytu przy aktualnym poziomie stopy procentowej maksymalna płatność rata + odsetki (malejąca) wskazano na kwotę 3.152,27, natomiast przy wzroście oprocentowania o maksymalny wzrost poziomu stopy procentowej w ciągu ostatnich 12 miesięcy przy o oprocentowaniu 4,54% wynosiła 3.172,48 zł, zaś przy wzroście stopy procentowej o 400 pb., tj. do 8,49% wynosiłaby 4.769,36 zł. Wówczas koszt odsetkowy w okresie kredytowania wynosiłby przy aktualnym poziomie stopy procentowej 317.818, 85 zł, przy wzroście oprocentowania o maksymalny wzrost poziomu stopy procentowej w ciągu ostatnich 12 miesięcy przy o oprocentowaniu 4,54% - 321.565,72 zł, natomiast przy wzroście stopy procentowej o 400 pb., tj. do 8,49% wynosiłaby 601.342,07 zł.

Koszty kredytu przy aktualnym poziomie stopy procentowej 4,49% stała płatność rata+odsetki (równe) wynosiły 2.421,85 zł, natomiast przy wzroście oprocentowania o maksymalny wzrost poziomu stopy procentowej w ciągu ostatnich 12 miesięcy przy o oprocentowaniu 4,54% wynosiłyby 2.435,95 zł, zaś przy wzroście stopy procentowej o 400 pb. tj. do 8,49% wynosiłyby 3.665,65 zł. Wówczas koszt odsetkowy w okresie kredytowania wynosiłby przy aktualnym poziomie stopy procentowej 386.178,60 zł, przy wzroście oprocentowania o maksymalny wzrost poziomu stopy procentowej w ciągu ostatnich 12 miesięcy przy o oprocentowaniu 4,54% - 391.201,76 zł, zaś przy wzroście stopy procentowej o 400 pb., tj. do 8,49% wynosiłyby 828.971,40 zł.

Podobna symulacja była przygotowana dla liczby rat okresu kredytowania w 300 ratach. (dowód: oświadczenie– k.29-31)

Również przy podpisaniu umowy powodowie podpisali informację dla kredytobiorcy o ryzykach związanych z kredytem zabezpieczonym hipotecznie.

W którym to wyjaśnione zostały pojęcia tj. :

-oprocentowanie zmienne- jako stopa wg której jest oprocentowany kredyt, jest ustalana jako suma stopy referencyjnej (WIBOR 3M) i marży Banku;

-ryzyko stopy procentowej – stopa procentowa to inaczej cena pieniądza na rynku. Miesięczna rata kredytu składa się z dwóch części – kapitałowej i odsetkowej.

W przypadku kredytów oprocentowanych wg zmiennej stopy procentowej odsetkowa część raty kredytu mogła ulegać zmianom w zależności od aktualnej wysokości stopy procentowej;

-WIBOR – średnia stopa procentowa, po jakiej banki w Polsce są skłonne innym bankom udzielić pożyczki w PLN na ustalony okres; publikowana codziennie na stronie serwisu (...) o godz. 11:00.

W podsumowaniu wskazano, że zmiany stopy procentowej będą powodować zmiany wysokości raty kredytu. Z tego względu, przy podejmowaniu decyzji, szczególnie dotyczących wieloletniego kredytu hipotecznego, kredytobiorca powinien brać pod uwagę długoterminowy trend na rynku, a nie tylko krótkotrwałe wahania stopy procentowej. Przed zawarciem umowy wskazano, że Bank informuje swoich klientów o kosztach i ryzykach związanych z kredytem. Ryzyko podjęcia decyzji i jej konsekwencji spoczywa na kredytobiorcy, który pozostanie związany umową, zgodnie z którą przez kilka, kilkanaście albo kilkadziesiąt lat będzie spłacał raty kredytu. (dowód: informacja – k.136v-137v)

Z zaświadczenia banku z dnia 22 sierpnia 2023 r. wynikało, że powodowie w okresie od dnia 14.09.2016 r. do dnia 22.08.2023 r. zapłacili kapitał w wysokości 52.711,77 zł i odsetki w wysokości 134.748,81 zł. (dowód: zaświadczenie – k.34)

Pismem z dnia 5 października 2023 r. strona powodowa wystosowała do (...) Banku Spółdzielczego w Ł. wezwanie do zapłaty kwoty 55.657,86 zł tytułem zwrotu nienależnie pobranych odsetek od umowy kredytu mieszkaniowego „(...)” nr (...) z dnia 14.09.2019 r. Zakreślili termin 7 dni od daty otrzymania pisma na dokonanie zapłaty ww. kwoty. Powodowie podnieśli, że ww. umowa zawiera niedozwolone klauzule umowne w przedmiocie ustalenia oprocentowania w oparciu o wskaźnik WIBOR, w związku z czym postanowienia umowy dotyczące ustalenia oprocentowania nie wiążą ich jako konsumentów. Jednocześnie wezwali bank do rozmów w celu zastąpienia postanowień § 6 ust. 1 i ust. 3 umowy zapisami zgodnymi z prawem. Wezwanie zostało nadane w dniu 11 października 2023 r. (dowód: wezwanie – k.77; potwierdzenie nadania – k.78)

W odpowiedzi z dnia 27 października 2023 r. bank nie uwzględniła reklamacji i odmówił zapłaty żądanych kwot, bowiem uznał, że roszczenia powodów są w całości niezasadne, zaś zarzuty dotyczące stosowania klauzul niedozwolonych w przedmiocie ustalenia oprocentowania w oparciu o wskaźnik WIBOR- są niezgodne z prawdą i niesłuszne. (dowód: odpowiedź na reklamację – k.167-168)

W pismach pozwany poinformował powodów, że w związku ze zmianą stopy bazowej WIBOR 1M, 3M, 6M zmianie ulec miało oprocentowanie kredytu. (dowód: pisma – k.171, 179v)

W sprawach nieuregulowanych w umowie stosowane miały być postanowienia Regulaminu Kredytowania Osób Fizycznych w ramach kredytów hipotecznych w M. Bank. Zgodnie z Regulaminem kredyt miał być oprocentowany wg zmiennej stopy procentowej stanowiącej sumę stopy referencyjnej Banku i marży Banku, ustalonej na okresy 3-miesięczne przy zastosowaniu następujących zasad:

- 1) Stopą referencyjną Banku miała być stawka WIBOR 3M, obliczona jako średnia arytmetyczna z miesiąca poprzedzającego okres jej obowiązywania,
- 2) Wysokość marży Banku miała być stała w całym okresie kredytowania,
- 3) Okresy 3-miesięczne, w których obowiązuje ustalona wysokość stopy procentowej, odpowiadać miała kwartalom kalendarzowym (...)

Bank miał naliczać odsetki od wykorzystanego kredytu przyjmując rzeczywistą liczbę dni w miesiącu i w roku. Zmiana stopy procentowej wynikająca ze zmiany stopy referencyjnej, o której mowa w ust.1 pkt.1 nie powoduje konieczności wypowiedzenia warunków kredytu i sporządzenia aneksu do umowy kredytu.

O zmianie stopy procentowej Bank każdorazowo miał informować na trwałym nośniku, w szczególności na piśmie lub drogą elektroniczną Kredytobiorcę i inne osoby będące dłużnikami Banku z tytułu zabezpieczenia kredytu wraz ze zmianą harmonogramu spłaty obejmującego okres 3 miesięcy. (dowód: Regulamin § 9 ust. 2-5 – k.165)

W oświadczeniu z dnia 31 stycznia 2021 r. powodowie wskazali, że podpisując przedmiotową umowę kredytu mieszkaniowego, nie zostali w sposób należyty i właściwy poinformowani o tym, co to jest współczynnik WIBOR, jaka jest jego rola, jaki jest jego wpływ na zmianę wysokości ich rat kredytu i

jakie są możliwości zmiany WIBOR w czasie trwania kredytu, od czego zależy zmiana wysokości WIBOR. Oświadczyli nadto, że informacje, które zostały im przedstawione przy zawarciu umowy były niewystarczające i nie dające możliwości obiektywnej oceny, jaki będzie całkowity koszty kredytu. (dowód: oświadczenie – k.255)

Ocena zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego:

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie całokształtu materiału dowodowego zgromadzonego w aktach niniejszej sprawy, a w szczególności na podstawie dokumentów wskazanych we wcześniejszej części uzasadnienia.

Sąd dał wiarę załączonym do akt sprawy dokumentom, gdyż ich prawdziwość i wiarygodność w świetle wszechstronnego rozważenia zebranego materiału dowodowego nie nasuwała żadnych wątpliwości.

Zeznania świadka D. K. nie były przydatne dla niniejszego rozstrzygnięcia. Świadek pomimo tego, że rozpoznał powodów, to zeznał jedynie

o ogólnych informacjach dotyczących kredytów opartych na wskaźniku WIBOR, które były przekazywane klientom i o ogólnej procedurze kredytowej.

Sąd pominął dowód z zeznań świadka D. Z. art. 235² § 1 pkt. 2 k.p.c. jako zbędny dla rozstrzygnięcia.

Sąd ustalając stan faktyczny opierał się na zeznaniach powodów, aczkolwiek jedynie w części uznał je za wiarygodne. Wyjaśnienia powodów były częściowo sprzeczne ze zgromadzonym w sprawie materiałem dowodowym, który został przez Sąd uznany za wiarygodny. Powodowie twierdzili, że nie mieli świadomości ryzyka zmiany stopy procentowej, wskazali, że nie wiedzieli, że różnice w spłacie mogą być aż tak rozbieżne. Pozostaje to sprzeczności z materiałem dowodowym w postaci dokumentów, a dokładnie z oświadczeniem dotyczącym kredytów oprocentowanych zmienną stopą procentową, w którym to powodowie oświadczyli, że zostali poinformowani przez pracownika Banku o ponoszeniu ryzyka zmiany stopy procentowej w związku z zaciągnięciem kredytu o zmiennym oprocentowaniu oraz o możliwości wzrostu kosztu tego kredytu w przypadku wzrostu oprocentowania kredytu, oraz że są oni świadomi ponoszenia ryzyka zmiany stopy procentowej. Do powyższego oświadczenia załączona była także symulacja spłat w razie wzrostu stóp procentowych do 4,49%, 4,54%, 8,49% Nie można zatem uznać, że informacja ta do powodów nie dotarła, a bank nie poinformował powodów o ryzyku, ani nie przedstawił im stosownej symulacji.

Sąd pominął wniosek o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego jako zbędnego dla rozstrzygnięcia na podstawie art. 235² § 1 pkt. 2 k.p.c.

Sąd zważył co następuje:

Powództwo nie zasługiwało na uwzględnienie.

Powodowie niniejszym powództwem domagali się zasądzenia od pozwanego solidarnie kwoty 134.748,81 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od dnia wniesienia powództwa do dnia zapłaty oraz ustalenie, że postanowienia umowy kredytu mieszkaniowego z dnia 14 września 2016 r.

nr (...), tj. § 6 ust. 1 pkt. 1, § 6 ust. 3 w zakresie zastosowania wskaźnika WIBOR 3M- stanowią niedozwolone postanowienia umowne i nie wiążą powodów.

Po pierwsze, należało ustalić, czy strona powodowa miała interes prawny w dochodzeniu roszczenia o ustalenie. Norma art. 189 k.p.c. kreuje szczególną formę ochrony prawnej praw podmiotowych, która to, pomimo zamieszczenia

w przepisach prawa procesowego, ma charakter materialnoprawny. W doktrynie

i orzecznictwie utrwalili się poglądy, zgodnie z którym interes prawny rozumieć należy jako obiektywnie występującą potrzebę ochrony sfery prawnej powodów, których prawa zostały lub mogą zostać zagrożone, bądź też co do istnienia lub treści których występuje stan niepewności. Zatem interes prawny zachodzi, jeżeli sam skutek, jaki wywoła

uprawomocnienie się wyroku ustalającego, zapewni stronie powodowej ochronę jej prawnie chronionych interesów. Oznacza to, że istnieje możliwość definitywnego zakończenia sporu istniejącego lub prewencyjnie zapobiegnie się powstaniu takiego sporu w przyszłości, na skutek uprawomocnienia się wyroku ustalającego.

W ocenie Sądu powodowie wykazali istnienie po ich stronie interesu prawnego w wytoczeniu niniejszego powództwa. W braku ustalenia na przyszłość faktu niezwiązania kredytobiorcy poszczególnymi postanowieniami umowy, istniałoby ryzyko, że powodowie musieliby w dalszym ciągu ponosić koszty kredytu wskazane w umowie i wytaczać kolejne powództwo o zapłatę. Dopiero stwierdzenie w wyroku, że postanowienia umowne kredytu są nieważne lub bezskuteczne, gwarantują zwolnienie strony powodowej z obowiązku regulowania rat kredytu

w przyszłości w wysokości zawyżonej. Na dzień dzisiejszy nie jest możliwe ze strony konsumenta wytoczenia żadnego innego powództwa, które zwalniałoby go

z obowiązku dalszego płacenia rat kredytu w zawyżonej jego zdaniem wysokości. Zatem po stronie powodowej występuje obecnie obiektywnie stan niepewności,

co do kształtu stosunku prawnego wynikającego z umowy kredytu, zaś wydanie rozstrzygnięcia o ustaleniu zgodnie z wnioskiem kredytobiorcy doprowadziłoby do usunięcia tej niepewności i zapewniłoby mu ochronę prawnie uzasadnionych interesów. Zatem merytoryczne rozpoznanie roszczeń powodów zgłoszone

w niniejszym postępowaniu definitywnie zakończy powstały między stronami spór.

Powodowie powoływali się na ochronę, jaka przysługuje im z mocy przepisów chroniących prawa konsumentów.

Art. 22¹ k.c. definiuje konsumenta jako osobę fizyczną dokonującą z przedsiębiorcą czynności prawnej niezwiązanej bezpośrednio z jej działalnością gospodarczą lub zawodową. Zaś art. 2 lit. b) dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich, definiuje „konsumenta” jako osobę, która zawarła umowę kredytu do użytku częściowo związanego z jej działalnością gospodarczą lub zawodową, a w części niezwiązanego z tą działalnością, wspólnie z innym kredytobiorcą, który nie działał w ramach swojej działalności gospodarczej lub zawodowej, jeżeli cel działalności gospodarczej lub zawodowej jest tak ograniczony, że nie jest on dominujący w ogólnym kontekście tej umowy.

W związku z powyższym powodów należało uznać za konsumentów, zaś Sąd mógł badać umowę zawartą między stronami pod kątem ewentualnie zawartych w niej postanowień abuzywnych.

Przechodząc do oceny postanowień umowy, w pierwszej kolejności należy wskazać, że nieważna jest czynność prawna sprzeczna z ustawą albo mająca na celu obejście ustawy, chyba że właściwy przepis przewiduje inny skutek, w szczególności ten, że na miejsce nieważnych postanowień czynności prawnej wchodzi odpowiednie przepisy ustawy (art. 58 § 1 k.c.). Nieważna jest również czynność sprzeczna z zasadami współżycia społecznego (art. 58 § 2 k.c.). Jeżeli nieważnością jest dotknięta tylko część czynności prawnej, czynność pozostaje w mocy co do pozostałych części, chyba że z okoliczności wynika, iż bez postanowień dotkniętych nieważnością czynność nie zostałaby dokonana (art. 58 § 3 k.c.). Czynność prawna jest sprzeczna z ustawą, gdy jej treść jest formalnie i materialnie niezgodna

z bezwzględnie obowiązującym przepisem prawa. Nieważność czynności prawnej może wynikać nie tylko z wyraźnej dyspozycji przepisu, ale także z natury zobowiązania. W takim przypadku czynność prawna jest nieważna od początku (ab initio) i z mocy prawa (ipso iure) – bez konieczności powoływania się na ten fakt,

a orzeczenie sądu stwierdzające nieważność czynności prawnej ma charakter deklaracyjny. Ponadto, nieważna czynność prawna nie wywołuje żadnych skutków prawnych, które miały się z nią wiązać.

Zgodnie z art. 69 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe,

w brzmieniu obowiązującym w dacie zawarcia umowy pomiędzy stronami, przez umowę kredytu bankowego bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych

z przeznaczeniem na ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania

z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu. W myśl art. 69 ust. 2 Prawa bankowego, umowa kredytu powinna być zawarta na piśmie i określać w szczególności: 1) strony umowy,

2) kwotę i walutę kredytu, 3) cel, na który kredyt został udzielony, 4) zasady i termin spłaty kredytu, 5) wysokość oprocentowania kredytu i warunki jego zmiany, 6) sposób zabezpieczenia spłaty kredytu, 7) zakres uprawnień banku związanych z kontrolą wykorzystania i spłaty kredytu, 8) terminy i sposób postawienia do dyspozycji kredytobiorcy środków pieniężnych, 9) wysokość prowizji, jeżeli umowa ją przewiduje, 10) warunki dokonywania zmian i rozwiązania umowy.

W ocenie Sądu zawarta przez strony umowa spełnia wszystkie ustawowe wymogi wynikające z treści art. 69 ust. 1 i 2 ustawy Prawo bankowe, w szczególności spełnia wymogi z art. 69 ust. 2 pkt 2 i 4-5 Prawa bankowego. Strony określiły w umowie kredytu kwotę kredytu, walutę kredytu, jego przeznaczenie, okres kredytowania, terminy i zasady jego zwrotu przez powoda, a także oprocentowanie kredytu.

Nie sposób również uznać, że będąca przedmiotem sporu umowa kredytu jest niezgodna z zasadami współżycia społecznego. W świetle okoliczności sprawy, tj. pozyskania przez stronę powodową kredytu w celu zaspokojenia własnych potrzeb mieszkaniowych, Sąd nie doszukał się żadnych okoliczności wskazujących na to, że pozwany bank wykorzystał w jakikolwiek sposób swoją pozycję w celu związania strony powodowej długoletnim zobowiązaniem mającym przynosić tylko jemu korzyści i aby zamieszczenie w umowie klauzuli zmiennego oprocentowania naruszało jakiegokolwiek zasady współżycia społecznego. Świadczenia stron nie pozostają w żadnej rażącej dysproporcji, a oprocentowanie kredytu – zmienne w czasie – może przynosić korzyści również kredytobiorcy, np. w okresie wyższej inflacji, kiedy jej stopa przekracza wysokość oprocentowania kredytu, czy ujemnych stóp WIBOR, które jeszcze w jego historii nie miały miejsca, ale nie jest to wykluczone.

Odnosząc się natomiast do kwestii klauzuli zmiennego oprocentowania jako przesłanki ustalenia nieważności wskazanych w pozwie postanowień z uwagi na naruszenie art. 353¹ k.c., należy wskazać, że kwestionowane postanowienia umowne nie sprzeciwiają się naturze stosunku kredytu, skoro sama ustawa z dnia 23 marca 2017 r. o kredycie hipotecznym oraz nadzorze nad pośrednikami kredytu hipotecznego i agentami przewiduje taki sposób ustalenia oprocentowania kredytu. Zgodnie z jej art. 29 ust. 2 w sytuacji, gdy strony nie uzgodniły stałej stopy oprocentowania kredytu hipotecznego, to stopę procentową określa się właśnie jako wartość wskaźnika referencyjnego oraz marży ustalonej w umowie. Oparcie oprocentowania kredytu o zmienny wskaźnik referencyjny przewidują również art. 31 i 32 tej ustawy. Jak wcześniej wskazano, nie sprzeciwia się również szeroko pojętym zasadom współżycia społecznego.

Wobec powyższego brak jest podstaw do stwierdzenia nieważności postanowień umowy wskazanych w pozwie z uwagi na naruszenie art. 58 k.c. lub art. 353¹ k.c.

Powodowie podnosili, że w umowie znajdują się klauzule abuzywne, które określają wysokość oprocentowania jako sumę marży wskazanej w umowie i zmiennej stopy referencyjnej WIBOR, przy czym bank nie zawarł w umowie metodologii ustalania stawki referencyjnej WIBOR, która wpływa na rozliczenia dokonywane przez bank z kredytobiorcą. Nie byli również informowani o skali ryzyka związanego z zaciągnięciem kredytu o zmiennej stopie procentowej.

Powodowie zawierając niniejszą umowę, nie mieli możliwości negocjowania treści umowy. Sporna umowa należy do grupy umów adhezyjnych, tzn. umów przez przystąpienie. Powodowie mieli do wyboru albo przystąpić do umowy sporządzonej na wzorcu umowy i uzyskać kredyt, albo nie uzyskać kredytu.

Odnosząc się zarzutu strony powodowej dotyczącej abuzywności postanowień umownych, Sąd uznał, że postanowienie umowne dotyczące zmiennego oprocentowania w oparciu o wskaźnik referencyjny WIBOR 3M co do zasady nie powinno stanowić przedmiotu badania na podstawie przepisów dyrektywy unijnej 93/13 i przepisów krajowych o niedozwolonych postanowieniach umownych (art. 385¹ k.c.).

Stosownie do przepisu art. 1 ust. 2 dyrektywy 93/13 warunki umowy odzwierciedlające obowiązujące przepisy ustawowe lub wykonawcze oraz postanowienia lub zasady konwencji międzynarodowych, których stroną są państwa członkowskie lub Wspólnota, nie podlegają przepisom tej dyrektywy. Regułę tę potwierdził TSUE w wyroku z 9 lipca 2020 r. wydanym w sprawie o sygn. C-81/19.

Zgodnie zaś z przepisem art. 29 ust. 2 u.k.h. jeśli strony nie uzgodniły stałej stopy oprocentowania, to sposób ustalania stopy procentowej określa się jako wartość wskaźnika referencyjnego oraz wysokość marży ustalonej w umowie.

Natomiast zgodnie z art. 4 pkt 28 u.k.h. wskaźnikiem referencyjnym jest wskaźnik opisany w art. 3 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/1011 z dnia 8 czerwca 2016 r. w sprawie indeksów stosowanych jako wskaźniki referencyjne w instrumentach finansowych i umowach finansowych lub do pomiaru wyników funduszy inwestycyjnych i zmieniającego dyrektywy 2008/48/WE i 2014/17/UE oraz rozporządzenie (UE) nr 596/2014.

Stosownie do art. 3 ust. 1 pkt 3 ww. rozporządzenia tym wskaźnikiem referencyjnym jest dowolny indeks stanowiący odniesienie do określenia kwoty przypadającej do zapłaty z tytułu instrumentu finansowego lub umowy finansowej lub do określenia wartości instrumentu finansowego, bądź indeks stosowany do pomiaru wyników funduszu inwestycyjnego w celu śledzenia stopy zwrotu takiego indeksu lub określenia alokacji aktywów z portfela, lub obliczania opłat za wyniki. Parametry takiego wskaźnika spełnia właśnie wskaźnik WIBOR 3M. Co więcej, został on wskazany wprost jako kluczowy wskaźnik referencyjny w załączniku do rozporządzenia wykonawczego Komisji (UE) 2016/1368 z dnia 11 sierpnia 2016 r. ustanawiającego wykaz kluczowych wskaźników referencyjnych stosowanych na rynkach finansowych.

Powyższe uzasadnia wyłączenie wskazane w art. 1 ust. 2 dyrektywy 93/13.

Gdyby nawet uznać, że postanowienia te podlegają badaniu pod kątem zgodności z postanowieniami ww. dyrektywy, choćby z uwagi na to, że w chwili zawierania umowy przepisy ustawy z 23 marca 2017 r. nie obowiązywały, to klauzulę zmiennego oprocentowania uregulowaną w spornej umowie należałoby potraktować jako klauzulę dotyczącą głównego świadczenia, a ta jako transparentna nie podlegałaby kontroli pod względem abuzywności zgodnie z wyłączeniem z art. 4 (2) dyrektywy 93/13.

Zgodnie bowiem z przepisem art. 385⁽¹⁾ § 1 k.c. niedozwolonymi postanowieniami umownymi nie są postanowienia umowy, które określają wynagrodzenie, jeśli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny. Na uwagę w tym względzie zasługują tezy 54-56 wyroku TSUE z 13 lipca 2023 r. w sprawie ZR i PI v. (...), C-265/22, gdzie TSUE wskazał, że decydującą rolę w ramach tej oceny odgrywają, po pierwsze, kwestia, czy warunki umowne zostały wyrażone prostym i zrozumiałym językiem, w taki sposób, że umożliwiają przeciętnemu konsumentowi, czyli konsumentowi właściwie poinformowanemu oraz dostatecznie uważnemu i rozsądnemu, ocenę tego kosztu (tu oprocentowania), a po drugie, wskazanie albo niewskazanie w umowie kredytu informacji uważanych w świetle charakteru towarów i usług będących jego przedmiotem za istotne (zob. podobnie wyrok z dnia 20 września 2017 r., w sprawie A. i in., C-186/16, teza 47 i przytoczone tam orzecznictwo). Co się tyczy w szczególności warunku przewidującego w ramach umowy kredytu hipotecznego wynagrodzenie za ten kredyt w postaci odsetek obliczonych na podstawie zmiennej stopy ustalonej, tak jak w sprawie w postępowaniu głównym, poprzez odniesienie do oficjalnego wskaźnika, to wymóg przejrzystości należy rozumieć w ten sposób, że wymaga on w szczególności, aby właściwie poinformowany oraz dostatecznie uważny i rozsądny przeciętny konsument był w stanie zrozumieć konkretne działanie sposobu obliczania tej stopy i oszacować w ten sposób, na podstawie jasnych i zrozumiałych kryteriów, potencjalnie istotne konsekwencje ekonomiczne takiego warunku dla jego zobowiązań finansowych (wyrok z dnia 3 marca 2020 r., w sprawie G. G., C-125/18, teza 51 i przytoczone tam orzecznictwo). Wśród istotnych elementów, które sąd krajowy powinien wziąć pod uwagę przy dokonywaniu niezbędnych ustaleń w tym względzie, znajdują się nie tylko treść informacji udzielonych przez kredytodawcę w ramach negocjacji danej

umowy kredytu, lecz również okoliczność, że główne elementy dotyczące obliczania wskaźnika referencyjnego są łatwo dostępne ze względu na ich publikację (zob. podobnie przytaczany wyrok w sprawie G. G. tezy 52, 53, 56).

Bank w całości wypełnił obowiązki informacyjne wobec powodów. Powodowie zostali poinformowani o ryzyku zmiennej stopy procentowej, otrzymali symulacje wysokości rat w zależności od wysokości WIBOR oraz informacje o ryzykach związanych z zaciągnięciem zobowiązania. Następnie powodowie wybrali ofertę kredytu u pozwanego, wskazali kwotę kredytu i system spłaty rat. W treści zarówno formularza informacyjnego jak i symulacji, a także w treści Regulaminu poinformowano powodów o tym, że oprocentowanie kredytu w razie zmiany wysokości WIBOR ulegnie zmianie. Powodom nadto przedstawiono szczegółowe informacje o ryzykach zmiennej stopy procentowej. Zawarcie umowy poprzedzał wniosek o zawarcie umowy o kredyt hipoteczny. Wówczas pozwany także przedstawił powodom informacje związane z ryzykami, z kosztem kredytu

i wszelkie inne informacje wymagane przez obowiązujące przepisy prawa. Powodowie składając wniosek o zawarcie umowy o kredyt hipoteczny wnioskowali o udzielenie kredytu na warunkach wynikających z zapytania kredytowego. We wniosku tym była informacja o tym, że kredyt oprocentowany jest zmienną stopą procentową, co skutkowało tym, że przy niekorzystnej zmianie stopy procentowej rata kredytu i co za tym idzie cały zaciągnięty kredyt, mógł się zwiększyć. Powodowie byli wielokrotnie informowani, w jakiej wysokości będzie ich rata, jeżeli wzrośnie stawka WIBOR, co więcej pozwany wskazywał powodom, gdzie można sprawdzić wysokość tego wskaźnika i podkreślał, że jest on ustalany poza bankiem. Powodowie otrzymali Regulamin promocji i formularz informacyjny. W regulaminie przedstawiano również różnice w zakresie marży w oferowanym powodom produkcie. Przedstawiono także tabelę porównawczą obrazującą różne koszty kredytu w zależności od jej wysokości i od wysokości oprocentowania. Bank poinformował powodów, w jaki sposób dokonuje sprawdzenia wartości stawki referencyjnej WIBOR 3M czyli kiedy i w jaki sposób aktualizuje stawkę bazową, która wyznaczona jest na podstawie stopy referencyjnej wskaźnika referencyjnego WIBOR 3M, który opracowywany jest przez niezależnego od banku administratora, stosowany na rynku usług finansowych i znajduje się on w Internecie, a stawki bazowe obowiązujące w banku oraz informacje o wskaźnikach referencyjnych, są także dostępne na stronie internetowej banku. Wyjaśniono powodom, w jaki sposób obliczana jest całkowita kwota do spłaty i ile ona wynosi, wyjaśniono czym jest RRSO i ile wynosi oraz, w jaki sposób jest obliczane RRSO. Poinformowano także powodów o tym, że skoro ich kredyt hipoteczny jest kredytem o zmiennej stopie oprocentowania, to faktyczna RRSO może różnić się od podanej. Powodowie po analizie uzyskanych danych mogli stwierdzić, ile wynosiłyby ich raty, gdyby oprocentowanie zostało podwyższone ze względu na zmianę stawki referencyjnej WIBOR.

W związku z tym, że powodowie dochodzili ustalenia nieważności ustępów

§ 6 umowy, Sąd w szczególności pochylił się nad zarzucaną abuzywnością postanowień związanych z oprocentowaniem kredytu. Zatem w § 6 umowy wskazano ile wynosiło oprocentowanie kredytu w skali roku na dzień zawarcia umowy, zaznaczono, że oprocentowanie jest zmienne co skutkuje tym,

że oprocentowanie kredytu może się zmieniać. Następnie określono rzeczywistą roczną stopę procentową, a także wyjaśniono w jaki sposób bank ją wylicza. Wyjaśnione zostało, w jaki sposób bank aktualizuje stawkę bazową, tj. sprawdza stopę referencyjną WIBOR 3M i w jaki sposób te informacje i gdzie są dostępne. Objaśniono, że stawka bazowa banku wyznaczana jest na podstawie stopy referencyjnej, tj. wskaźnika referencyjnego WIBOR 3M. Wyjaśniono, że WIBOR 3M jest opracowany przez niezależnego od banku administratora i stosowany na rynku usług finansowych, a jego wysokość kredytobiorca znajdzie w Internecie na stronie administratora, a stawki bazowe obowiązujące w banku oraz informacje

o wskaźnikach są dostępne także na stronie internetowej banku. Wskazano nadto,

że aktualizacja stawki bazowej i zastosowanie jej do kredytu powodów następowało w taki sposób, że powodowie śledząc stawkę referencyjną WIBOR 3M mogli ustalić, czy i o ile ich oprocentowanie ulegnie zmianie. W samej treści umowy wskazano również, że skutkiem zmiany stawki bazowej jest zmiana wysokości oprocentowania kredytu i zmiana wysokości raty o tyle, o ile zmieni się stawka bazowa. O zmianie wysokości oprocentowania kredytu oraz wysokości rat bank informował w serwisie transakcyjnym lub pocztą elektroniczną.

Mając na uwadze powyższe okoliczności należało uznać, że powodowie zostali poinformowani o możliwych wzrostach stawki WIBOR i co za tym idzie, raty kredytu, na różnych przykładach, w tym zakładającym trzykrotny wzrost raty kredytu. Powodowie, w oparciu o informacje przekazane przez Bank, byli w stanie zrozumieć metodę obliczania stopy procentowej przez Bank i oszacować w oparciu

o jednoznaczne i zrozumiałe kryteria (stała marża + WIBOR 3M) potencjalnie istotne konsekwencje ekonomiczne takiego warunku dla swoich zobowiązań. Błędne jest bowiem założenie, zgodnie z którym Bank był zobowiązany do wyjaśnienia kredytobiorcy sposobu wyznaczania wskaźnika WIBOR przez jej administratora. Wystarczające jest w tym zakresie odesłanie do jego strony i zawartych tam informacji, albowiem to nie Bank ustala wysokość tego wskaźnika, a jedynie bazuje na nim ustalając ostateczną stopę procentową udzielonego powodom kredytu. Procedura informowania o ryzyku zmiennego oprocentowania odbywała się zgodnie z Rekomendacją S Komisji Nadzoru Finansowego i była dostateczna. Sąd nie ma podstaw, aby przypisać bankowi działanie w złej wierze, podobnie jak nie ma podstaw do przyjęcia, że kierowane do powodów informacje w zakresie ryzyka zmiennego oprocentowania były dla niego niejasne i niezrozumiałe, nie tylko pod względem gramatycznym, ale i ekonomicznym. Nie jest prawdą, aby powodowie nie mieli wiedzy co do nieprzewidywalności zmienności oprocentowania przez wielość różnorodnych czynników gospodarczych i politycznych. Jak wyżej wskazano, strona powodowa otrzymała symulacje uwzględniające zmiany wskaźnika, w tym

w szczególności symulacje obrazujące, jak wzrost wskaźnika może wpłynąć na wysokość spłacanych przez powodów rat. Przedstawiona powodom symulacja świadczy o dopełnieniu wymogów przedstawienia wszystkich informacji mogących mieć wpływ na zakres obowiązków kredytobiorcy i pozwalających samodzielnie ocenić m.in. całkowity koszt kredytu, nawet gdyby mierzyć standard informacji

o zmiennej stopie procentowej miarą właściwą dla kredytów konsumenckich.

Stawki WIBOR publikowane są i były w serwisach internetowych takich jak (...), (...), (...), czy (...), a wcześniej poprzedniego administratora wskaźnika, a więc są ogólnodostępne. Ogólnodostępna jest i była również informacja o tym, jak jest wyliczany. Ogólnodostępność tych informacji oznacza, że każdy kredytobiorca ma możliwość z łatwością zapoznania się z nimi przed zawarciem umowy kredytu, w tym o jego historycznych poziomach, które mogą dać konsumentowi wyobrażenie o możliwym wzroście raty na skutek wzrostu tego wskaźnika (por. tezę 58 i 60 wyroku TSUE C-265/22).

Należało zatem uznać, że postanowienia umowne dotyczące zmiennej stopy procentowej opisanej jako suma wysokości wskaźnika referencyjnego WIBOR 3M oraz stałej marży wskazanej w umowie kredytu, regulują wynagrodzenie banku i czynią to w sposób jednoznaczny w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c. Oznacza to, że w sprawie nie ma co do zasady podstaw do badania wskazanych w petitum pozwu postanowień umownych pod kątem ich abuzywności.

Gdyby nawet uznać, że postanowienia dotycząc oprocentowania kredytu nie zostały sformułowane w sposób jednoznaczny, co umożliwiłoby zbadanie ich pod kątem ich abuzywności, to należy wskazać, że zgodnie z treścią art. 385¹ § 1 k.c., postanowienia umowy zawieranej z konsumentem niezgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Jeżeli postanowienie umowy zgodnie z powyższym nie wiąże konsumenta, strony są związane umową w pozostałym zakresie (§ 2). Niezgodnione indywidualnie są te postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu. W szczególności odnosi się to do postanowień umowy przejętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta (§ 3). Ciężar dowodu, że postanowienie zostało uzgodnione indywidualnie, spoczywa na tym, kto się na to powołuje (§ 4).

Podkreślenia wymaga, że świadczenie banku stanowi odpowiednik świadczenia kredytobiorcy. Umowa kredytu zrealizowała cele zakładane przez obie strony umowy według stanu na dzień jej zawarcia. Wskazana data to właściwy moment oceny powyższej kwestii, zwrócić jednak należy uwagę na to, że cele te w dalszym ciągu są spełnione. Strona powodowa miała i wciąż ma możliwość zmiany stopy procentowej na okresowo stałą, jednakże dobrowolnie i świadomie

z tej możliwości nie korzysta.

Niezależnie od powyższego nie można podzielić poglądu, że postanowienie umowne dotyczące zmiennego oprocentowania w oparciu o wskaźnik referencyjny WIBOR 3M jest nieuczciwe. Zarzut postawiony w tym zakresie sprowadza się

w istocie do braku rynkowego charakteru tego wskaźnika, na tym że wskaźnik ten nie jest oparty na transakcjach rzeczywistych i że jest arbitralnie ustalany przez banki.

WIBOR to wskaźnik oprocentowania pożyczek na krajowym rynku międzybankowym. Banki biorąc pod uwagę to, po jakiej stopie są w stanie sobie nawzajem pożyczać pieniądze, ustalają oprocentowanie kredytów dla klientów. Faktycznie WIBOR nie musi być oparty na rzeczywistych transakcjach pomiędzy bankami, ale na przybliżeniach, które wynikają z modeli matematycznych, a które pozwalają na złożenie oferty założenia depozytu. Te modele matematyczne nie mają bowiem abstrakcyjnego charakteru. Stawka ta wyznaczana jest każdego dnia roboczego o godzinie 11:00 podczas tzw. Fixingu, jako średnia arytmetyczna wielkości oprocentowania (w ujęciu rocznym) podawanych przez 10 największych banków działających w Polsce, które są uczestnikami panelu WIBOR, gdzie odrzucane są dwie najniższe i dwie najwyższe oferty. W wyniku takiej kalkulacji ustalana jest wysokość stawki WIBOR. W sytuacji, gdy w fixingu bierze udział mniejsza liczba banków (od 8 do 9), to odrzucane są dwie skrajne oferty - najwyższa i najniższa. W wariancie, kiedy banków jest mniej niż 8 w obliczaniu średniej biorą udział wszystkie zgłoszone oferty. WIBOR 3M nie uwzględnia tego, co dzieje się aktualnie na rynku, ale przewiduje, co wydarzy się na rynku w ciągu najbliższych trzech miesięcy, uwzględniając zachodzące procesy ekonomiczne. Co jednak najistotniejsze, stawka WIBOR zależy w istocie od stóp procentowych NBP. Banki lokują bowiem własne środki nabywając od NBP bony pieniężne, dzięki czemu zyskują odsetki w wysokości równej stopie referencyjnej NBP. Nabycie takiego bonu to odpowiednik założenia depozytu w NBP. Z uwagi na charakter oferenta tego bonu (NBP), jest to w istocie dla banku transakcja bez ryzyka. W rezultacie, aby bankowi opłacało się założyć taki depozyt w innym banku celem uzyskania odsetek, a zatem liczyć się z większym ryzykiem inwestycyjnym, kwota odsetek musi być odpowiednio wyższa od stopy referencyjnej NBP. Ponadto okres inwestycji w ww. bony pieniężne wynosi 7 dni, podczas gdy depozyt międzybankowy 1, 3 lub 6 miesięcy, a zatem ryzyko inwestycyjne jest także wydłużone w czasie. Stąd WIBOR jest zawsze powiązany ze stopą referencyjną NBP i zawsze jest notowany nieco wyższy od niej. Stopa referencyjna NBP jest zatem ekonomicznym fundamentem dla określenia stopy wskaźnika WIBOR. Celem wyznaczenia ceny, po której bankowi warto zainwestować środki w innym banku niż NBP, bank musi oszacować również, jak przez czas inwestycji może zmieniać się stopa referencyjna.

W tym stanie rzeczy brak jest podstaw do przyjęcia, że WIBOR jest wskaźnikiem arbitralnie ustalonym przez banki, bez związku z realiami ekonomicznymi na rynku.

Jednocześnie powodowie nie wykazali, aby dochodziło do manipulacji wskaźnikiem WIBOR, w szczególności aby miało to miejsce na skutek zachowania się pozwanego banku oraz by w ogóle wskaźnik ten był podatny na manipulacje, jak miało to miejsce z LIBOR.

Jak wcześniej wskazano, wysokość wskaźnika WIBOR ustalana jest na podstawie danych przekazywanych przez dziesięć banków, którymi są:

- (...) Bank (...) S.A.,
- (...) Bank (...) S.A.,
- Bank (...) S.A.,
- Bank (...),
- (...) Bank (...) S.A.,

- Bank (...) S.A.,
- (...) S.A.,
- (...) Bank (...) S.A.,
- Bank (...) S.A.,
- (...) Bank (...) S.A.,

natomiast korzystają z niego wszystkie banki, a nie tylko pozwany bank, który nie jest i nie był uczestnikiem ww. panelu.

Podzielając poglądy strony powodowej, za „abuzywny” należałoby uznać również zapis ustawowy odwołujący się do średniego kursu NBP waluty obcej (art. 358 k.c.), albowiem ustalany jest podobnie do WIBOR. Kursy walut obcych są ustalane przez NBP zgodnie regulacjami zawartymi w uchwale nr 51/2002 zarządu Narodowego Banku Polskiego z dnia 23 września 2002 r. w sprawie sposobu wyliczenia i ogłaszania bieżących kursów walut obcych (tekst jedn.: Dz. Urz. NBP

z 2022 r., poz. 10). Jak wynika z przepisów tej uchwały np. kurs CHF jest liczony co środę na podstawie wyliczonego kursu euro w złotych (na godz. 11) i kursu rynkowego EUR do tej waluty dostępnych w serwisach informacyjnych (...) i (...) (§ 1, § 2 pkt 3 w zw. z obwieszczeniem Prezesa NBP w sprawie ogłoszenie wykazu walut wymiennalnych). Na to skąd się biorą kursy w tych serwisach i czy rzeczywiście są to stawki rynkowe, żaden „konsument” nie ma wpływu i nie posiada takowej wiedzy, zaś ustawodawca zdecydował, że takiej wiedzy posiadać nie musi. Mimo to ustawa nakazuje ten kurs stosować.

Podsumowując należy jednoznacznie podkreślić, że konsument nie musi rozumieć, ani nawet znać sposobu ustalania przez podmiot inny, niż kredytodawca, składowych odsetek należnych od konsumenta. Gdyby bowiem bank odwoływał się np. do odsetek ustawowych, sposobowi ich ustalania można by postawić tożsamy zarzut.

Zresztą powodowie, tak jak każdy inny konsument, mogli i mogą sprawdzić, jak będzie kształtować się ich zobowiązanie przy wzroście lub spadku składnika WIBOR, korzystając np. z kalkulatora udostępnionego przez Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów, z podziałem na część kapitałową i odsetkową <https://finanse.uokik.gov.pl/kalkulator-zmiany-oprocentowania/>.

Odnosnie rozkładu ryzyka przy umowie kredytu o zmiennym oprocentowaniu ustalonym na podstawie wskaźnika referencyjnego WIBOR, należy ponownie podnieść, że ryzyko zmiany wysokości wskaźnika WIBOR, wbrew twierdzeniom powoda, obciąża obie strony kontraktu, a nie tylko kredytobiorcę. Wskaźnik WIBOR ulega zmianom będącym odbiciem zmieniającej się sytuacji ekonomicznej w skali makro. Czynniki makroekonomiczne, które wpływają na wysokość wskaźnika WIBOR, podlegają zmianom zarówno na korzyść kredytobiorcy, jak i na korzyść kredytodawcy. Tak było także w przypadku powodów. Przy czym w umowie nie zawarto klauzuli minimalnego oprocentowania, w związku z czym może ono osiągnąć nawet wartość ujemną, natomiast górna wysokość stawki jest limitowana przez przepisy Kodeksu cywilnego o maksymalnym oprocentowaniu.

O tym, że oprocentowanie oparte o wskaźnik referencyjny WIBOR ma rzeczywisty aspekt ekonomiczny świadczy to, w jaki sposób kształtuje się poziom alternatywnego wskaźnika referencyjnego (...) ((...)). Notowania tego wskaźnika rozpoczęły się z początkiem 2023 r., a sam ten wskaźnik został wprowadzony do obrotu w następstwie krytyki konstrukcji mechanizmu funkcjonowania wskaźnika WIBOR z takim uzasadnieniem, że będzie on (wskaźnik (...)) przedstawiał rzeczywistą skalę inflacji, w domyśle niższą niż wskaźnik WIBOR. Tymczasem od września 2023 r. stawka wskaźnika (...) 3M była przez jakiś czas wyższa od stawki wskaźnika WIBOR 3M. Stało się tak ponieważ NBP dokonał systematycznych redukcji stóp procentowych, w następstwie tego oba ww. wskaźniki referencyjne zaczęły spadać, ale WIBOR znacznie szybciej niż (...). Przyczyną takiego stanu rzeczy jest sam mechanizm wyznaczania stawek referencyjnych oraz to, w jaki sposób reagują one na zmianę stóp procentowych przez NBP. (...) jest wskaźnikiem,

który obrazuje przeszłą sytuację (...) to średnia stawka dokonanych transakcji, w których bank pożyczał pieniądze na 3 miesiące innym bankom i przedsiębiorcom, to stopa składana tych stawek z ostatnich 3 miesięcy), a WIBOR jest wskaźnikiem, który obrazuje oczekiwania rynku co do zmiany stóp procentowych w przyszłości (mechanizm ten został uprzednio opisany szczegółowo). Z tego względu w cyklu podnoszenia stóp procentowych przez NBP poziom wskaźnika WIBOR wzrasta szybciej niż poziom wskaźnika (...) i odwrotnie, w cyklu obniżania stóp procentowych przez NBP poziom wskaźnika WIBOR obniża się szybciej niż poziom wskaźnika (...). Powyższe oznacz, że w obu przypadkach znaczenie mają rzeczywiste procesy ekonomiczne.

Wobec powyższego Sąd nie widział podstaw do uwzględnienia roszczenia strony powodowej ani co do roszczenia o ustalenie, ani ściśle z nim związanego roszczenia o zapłatę, również w zakresie roszczenia ewentualnego, którego poczynione rozważania również bezpośrednio dotyczą, jako wywodzonego z abuzywności postanowień dotyczących ustalania oprocentowania kredytu.

O kosztach procesu orzeczono w pkt. 2 sentencji wyroku zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu - art. 98 § 1-3. Powództwo zostało oddalone w całości, wobec czego zasadnym było obciążenie powodów całością kosztów poniesionych przez pozwanego, na które składały się koszty zastępstwa procesowego w łącznej wysokości 5.417 zł, w tym opłata skarbową od pełnomocnictwa w wysokości 17 zł.

Wniosek o zasądzenie kosztów procesu w zakresie kosztów zastępstwa procesowego ponad stawki minimalne nie zasługiwał na uwzględnienie.

Wskazać należy, że stawki minimalne opłat za czynności radców prawnych określa Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r.

w sprawie opłat za czynności radców prawnych. Jak natomiast stanowi w ust. 1 § 15 ww. rozporządzenie opłaty stanowiące podstawę zasądzenia kosztów zastępstwa prawnego ustala się z uwzględnieniem stawek minimalnych określonych

w rozdziałach 2-4. Zgodnie z ust. 3 wskazanego paragrafu opłatę w sprawach wymagających przeprowadzenia rozprawy ustala się w wysokości przewyższającej stawkę minimalną, która nie może przekroczyć sześciokrotności tej stawki, ani wartości przedmiotu sprawy, jeśli uzasadnia to:

1) niezbędny nakład pracy radcy prawnego, w szczególności poświęcony czas na przygotowanie się do prowadzenia sprawy, liczba stawiennictw w sądzie, w tym na rozprawach i posiedzeniach, czynności podjęte w sprawie, w tym czynności podjęte w celu polubownego rozwiązania sporu, również przed wniesieniem pozwu;

2) wartość przedmiotu sprawy;

3) wkład pracy radcy prawnego w przyczynienie się do wyjaśnienia okoliczności faktycznych istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy, jak również do wyjaśnienia i rozstrzygnięcia istotnych zagadnień prawnych budzących wątpliwości w orzecznictwie i doktrynie;

4) rodzaj i zawilość sprawy, w szczególności tryb i czas prowadzenia sprawy, obszerność zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, w szczególności dopuszczenie i przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego lub biegłych sądowych, dowodu z zeznań świadków, dowodu z dokumentów, o znacznym stopniu skomplikowania i obszerności.

Zdaniem Sądu nie zaistniały ww. przesłanki warunkujące zwiększenie stawki minimalnej. W sprawie odbyła się tylko jedna, krótka rozprawa, nie zarządzano dodatkowej wymiany pism procesowych ponad odpowiedź na pozew. Postępowanie dowodowe nie było rozbudowane. Sprawa nie należy do kategorii zawiłych, a nakład pracy pełnomocnika należało uznać za standardowy.

sędzia Artur Grajewski

ZARZĄDZENIE

(...)

Warszawa 5 czerwca 2024 r. sędzia Artur Grajewski